

С.Ж.Асфендияров атындағы Қазақ
Ұлттық Медицина Университеті

Казахский Национальный
Медицинский Университет имени С.
Д. Асфендиярова

СӨЖ

***ОЖЖ-дегі ерікті қимылдарды қамтамасыз ететін
нейрофизиологиялық үрдістер***

Орындаған: Муса. Арайлым
Тобы: жм 11-035-1к
Қабылдаған: Избасарова. А.Ш

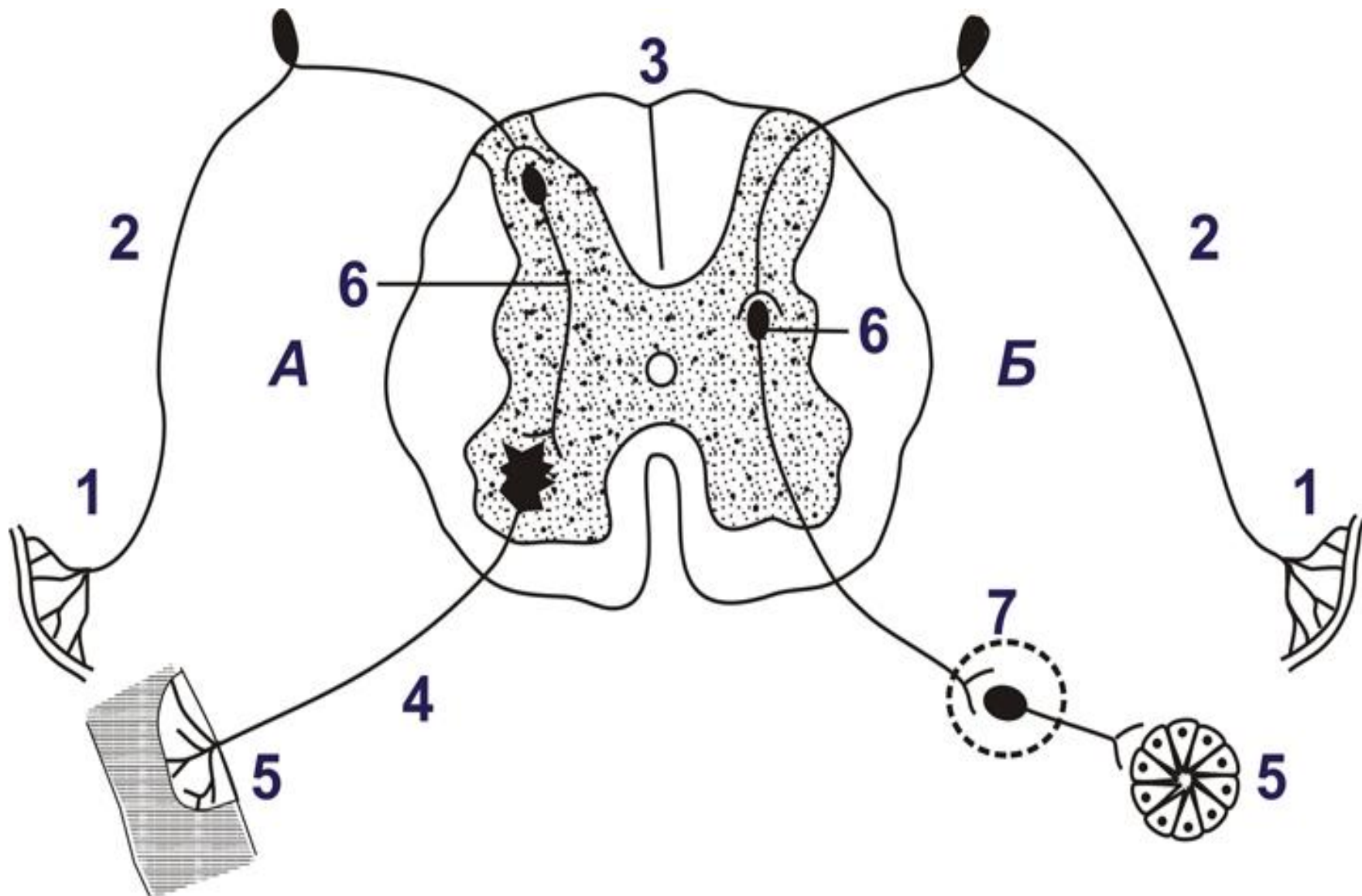
Алматы 2015

Жоспар

- Рефлексстер, рефлeкторлық доға, оның құрылымы
- Физиологиялық және патологиялық рефлексстер, түрлері, зерттеу әдістері
- Парез және плегия, түрлері
- Әдебиеттер

Жүйке жүйесі сырты тітіркеністі қабылдап қана қоймай, оған қимыл-әрекеттері арқылы жауап қайтарады. Физикалық жұмыс қана емес, жан-жақты ой еңбегі де соңында қозғалыс белсенділігімен білінеді. И. М. Сеченов: ”все бесконечное разнообразие внешних проявлений мозговой деятельности сводится окончательно к одному лишь явлению — мышечному движению”.

***Рефлекс*тер**- (лат.reflexus- тойтарыс беру, тітіркенгішке жауап беру) орталық нерв жүйесінің сыртқы немесе ішкі тітіркендіргіштерге беретін күрделі жауабы. Рефлекстің морфологиялық негізі- рефлекстік доға болып табылады. Рефлекстік доға қозу импульстерін рецептордан орталық нерв жүйесіне, одан орындаушы ағзаға жеткізетін жол.

А - соматического рефлекса и Б - вегетативного рефлекса: 1 - рецептор; 2 - чувствительный нейрон;
 3 - центральная нервная система; 4 - двигательный нейрон; 5 - рабочий орган: мышца, железа; 6 - ассоциативный (вставочный нейрон); 7 - вегетативный узел (ганглий)

Рефлексстер түрлері

Рефлексстер И.П.Павловтың зерттеуі бойынша шартты және шартсыз рефлексстер болып бөлінеді.

- Шартсыз рефлексстер – туа пайда болған адамның еркіне бағынбайтын рефлексстер (қорғаныш рефлексі, инстинг)
- Шартты рефлексстер- адамның өмір сүру барысында қалыптасады.
- Рецепторлардың орналасуына қарай- интрорецептивтік, экстерорецептивтік және проприорецептивтік.
- Орталық нерв жүйесінде пайда болатын құбылыстар түріне қарай- қоздырушы және тежеуші рефлексстер

Физиологиялық рефлексстер

- Физиологиялық рефлексстер екіге бөлінеді:

1. Үстірт рефлексстер

- *Көздің мөлдір қабығы рефлексі*- көздің мөлдір қабығын мақта талшығымен тітіркендіргенде қабақ жұмылады.
- *Көздің шырышты қабығы рефлексі*- көздің шырышты қабығын мақта талшығымен тітіркендіргенде қабақтың жұмылуы.
- *Жұмсақ таңдай рефлексі*- қалақша ұшын жұмсақ таңдайға тигізгенде тілшек жоғары көтеріледі.
- *Жұтқыншақ рефлексі*- жұтқыншаққа қалақшамен жанастырғанда құсу немесе жөтелу қимылы пайда болады.

- ***Құрсақ аймағы рефлекстері:***
- ***Жоғарғы құрсақ рефлексі-*** қабырға доғасын жарыстыра тітіркендіргенде құрсақтың жоғарғы бұлшық еттері жиырылуы.
- ***Орташа құрсақ рефлексі-*** кіндіктің екі жағын тітіркендіргенде құрсақтың осы аймағындағы бұлшық еттер жиырылады.
- ***Төменгі құрсақ рефлексі-***шап аймағын тітіркендіргенде құрсақтың төменгі бөлігіндегі бұлшық еттердің жиырылуы.
- ***Кремастер рефлексі-*** санның ішкі жағын тітіркендіргенде аталық ұрық безінің көтерілуі.
- ***Табан рефлексі-*** табанның ішкі және сырт жағын тітіркендіргенде бақайлардың бүгілуі.
- ***Тік ішек рефлексі-*** артқы тесік айналасындағы теріні тітіркендіргенде осы тұстағы бұлшық еттердің жиырылуы.

2. Терең рефлекстер

Астыңғы жақ рефлексі- иекке батырылған саусақтың үстінен неврологиялық балғашықпен соққанда шайнау бұлшық еттерінің ширығуы.

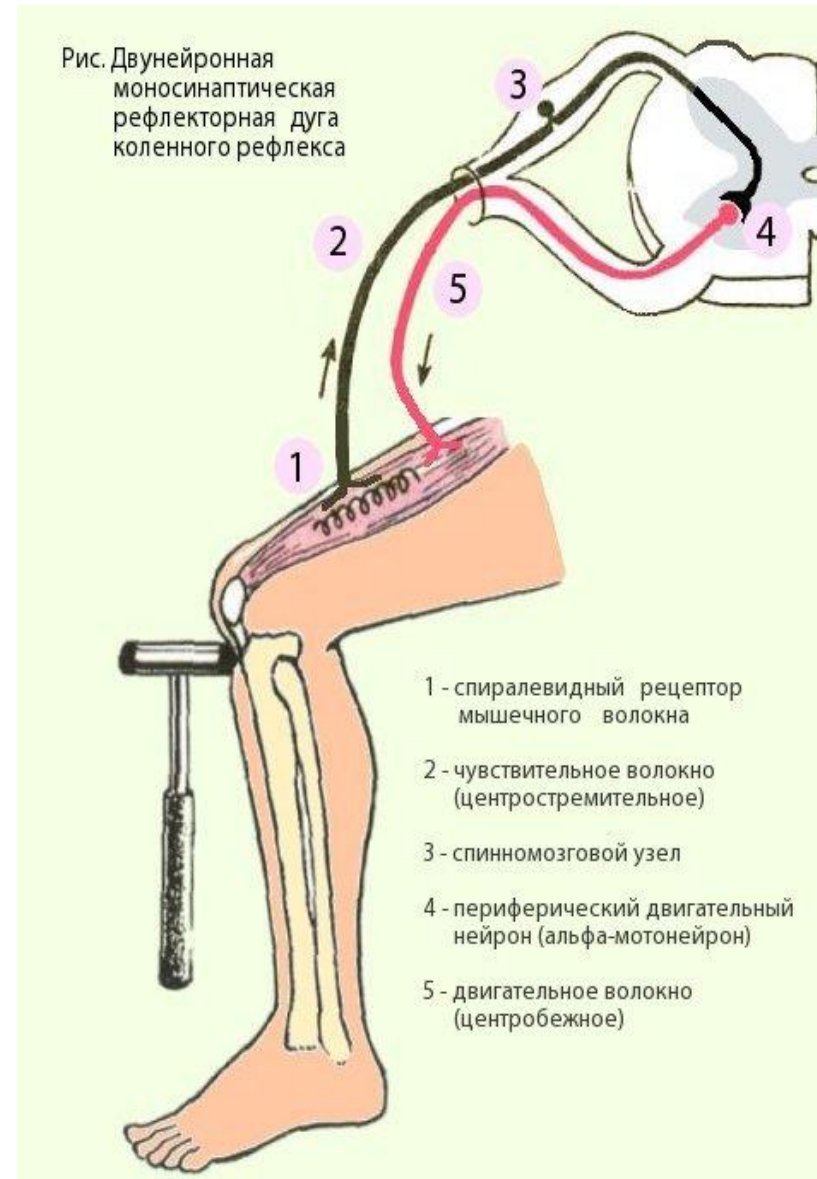
Білезік буын рефлексі- кәрі жіліктің шыбығын неврологиялық балғашықпен соққанда қолдың білек тұсының бүгілуі.

Шынтақ жазылу рефлексі- үш басты бұлшық етті неврологиялық балғашықпен соққанда қолдың шынтақтан жазылуы.

Шынтақ бүгілу рефлексі- екі басты бұлшық еттің сіңірін неврологиялық балғашықпен соққанда қолдың шынтақтан бүгілуі.

Тізе рефлексі- тобықты неврологиялық балғашықпен соққанда аяқтың тізеден жазылуы.

Өкше рефлексі- өкше сіңірін неврологиялық балғашықпен соққанда табанның жазылуы

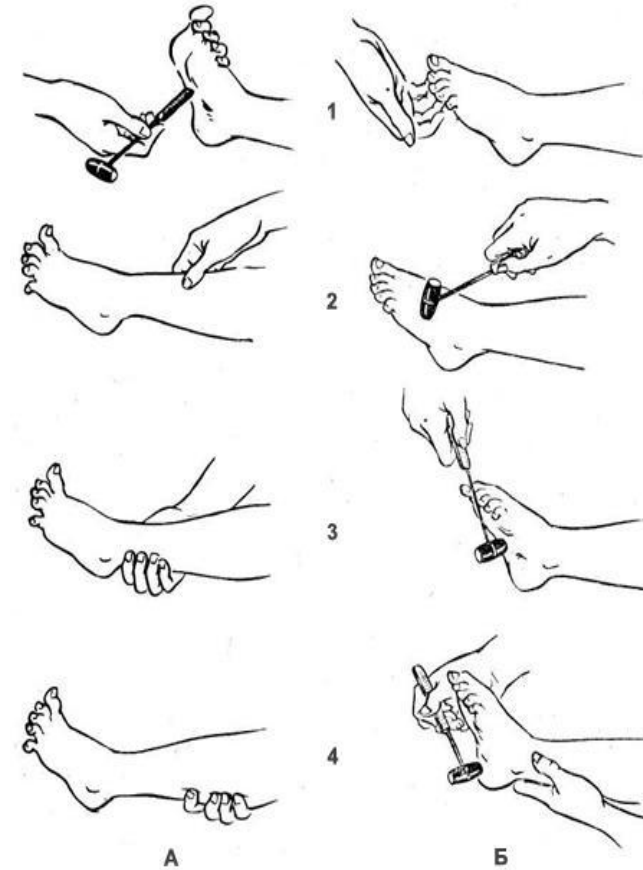

Патологиялық рефлексстер

- ***Ауыз рефлексі-*** неврологиялық балғашықпен төменгі немесе жоғарғы ерінді ақырындап соққанда ауыздың дөңгелек бұлшық еттерінің жиырылуы.
- ***Мұрын-ерін рефлексі-*** мұрын ұшын неврологиялық балғашықпен ақырын соққанда ерін бұлшық еттері жиырылуы.
- ***Маринеску-Радовичи рефлексі-*** бас бармақ томпағын сызып тітіркендіргенде иек бұлшық етінің жиырылуы.
- ***Россолимо симптомы-*** дәрігер саусақтарының ұшымен бұгулі II-IV саусақтарының ұшын соққылағанда байқалады.
- ***Жуковский-*** алақан ортасынан неврологиялық балғашықпен соққанда көрінеді.

Аяқтың жазылу рефлекстері

- **Бабинский рефлексі**-табан астын сырт жағынан үшкір нәрсемен тітіркендіргенде бақайшықтар жазылады.
- **Оппенгейм**-бас бармақты жіліншіктің қырын баса жоғарыдан төмен қарай жүргізу арқылы анықталады.
- **Гордон**-сырқаттың балтырын қысқан кезде бақайшықтарының жазылуы.
- **Шеффер**- өкше сіңірін қатты шаншып қысу арқылы анықталады.
- **Гросман рефлексі**- аяқтың кішкене бақайын тартып созғанда аяқ бақайшықтары жазылады.

Аяқтың бүгілу рефлекстері

- ***Бехтерев I рефлексі***- аяқ ұшының үстін IV бақай тұсында балғамен соққанда бақайшықтар бүгіледі.
- ***Бехтерев II рефлексі***- өкше немесе бас бармақ томпағынан неврологиялық балғамен соққанда саусақтардың бүгілуі.
- ***Жуковский рефлексі***- табанның саусақтарға жақын тұсынан неврологиялық балғамен соққанда саусақтардың бүгілуі.

Бұлшық еттің күшінің өзгерулері:

- 1)Сал болу немесе плегия
- 2)бұлшық ет күшінің әлсіреуі немесе парез.Бұлардың мынадай варианттары бар:

Моноплегия -бір аяқ немесе қолдың сал болуы.

Монопарез- бір аяқ немесе қолдың әлсіреуі

Параплегия -екі қолдың немесе екі аяқтың сал болуы.

Парапарез- екі қолдың немесе екі аяқтың әлсіреуі

Гемиплегия- дененің бір жақтың сал болуы.

Гемипарез-дененің бір жақтың әлсіреуі.

Тетраплегия -дененің екі жақты сал болуы.

Тетрапарез- дененің екі жақты әлсіреуі.

Параплегия (греч. paraplegie, para — жакын, plege — соққы)—екі аяқтың (paraplegia inferior) немесе екі қолдың (paraplegia superior) салдануы. Параплегия орталық нерв жүйесінің органикалық зақымдануынан (органикалық П.) немесе психогенді бұзылыстар әсерінен пайда болады.(психогенді, көп бөлігі истериялық П.).

Гемипарез

Верхний парапарез

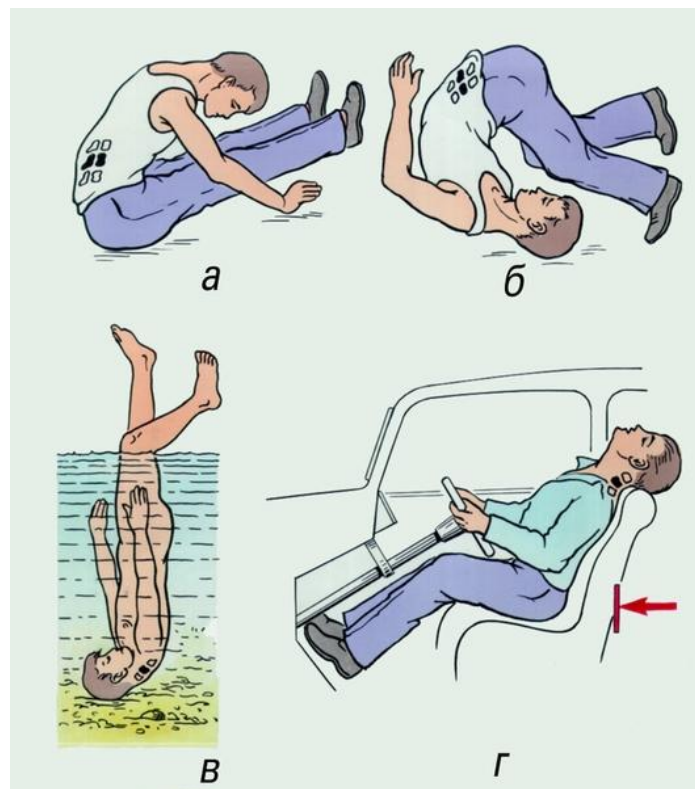
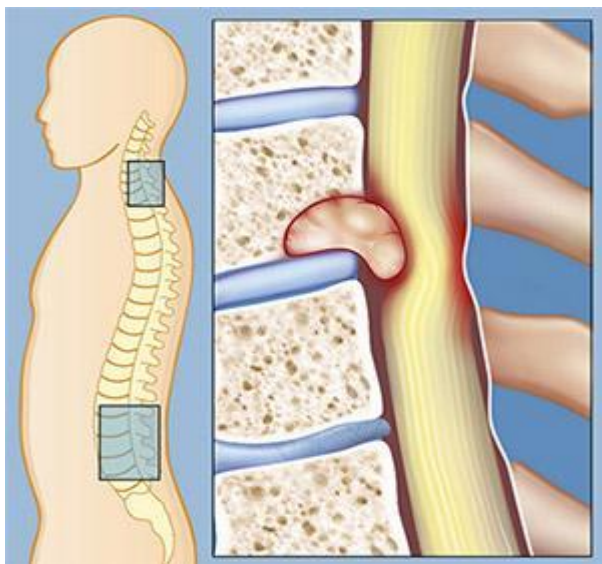
Нижний парапарез

Монопарез

Параплегияның себептері:

- миелопатия яғни жұлынның зақымдануы (остеохондроз)
- Травмалар
- Ісіктер

Негізгі симптомдары

- Зақымданған аймақта сезімталдықтың бұзылуы
- Аяқ немесе қолдағы ауру сезімі
- Бұлшық еттердің әлсіздігі
- Аяқты немесе қолды жазу мен бүгудің қиындауы
- Зақымданған аймақтарда рефлексстің төмендеуі

Диагностикасы мен емі

- Қан анализі .
 - Зәр анализі.
 - Ликворды тексеру.
 - КТ
 - МРТ
 - Миелография
-
- Негізгі себебін анықтау
 - Массаж
 - Емдік физкультура
 - Физио ем қабылдау

Әдебиеттер:

- 1.С.Қайшыбаев- Неврология
- А.А. Тайжан Невропатология негідері, 2011ж.
- 2. С. Жұмабаев. Жас ерекшелік физиологиясы мен мектеп гигиенасы. А., 1996ж.
- 3. М.. Нұрышев «Адам анатомиясы» оқулық, А.Қарасай, 2006 348 бет